

Συνέδριο

«Κοινωνία σε κρίση, αυτοδιοίκηση σε δράση»

Έκθεση ΠΟΛΙΣ, Θεσσαλονίκη 21-22 / 11 / 2013

«Κοινωνικές Δράσεις στη Νέα Προγραμματική Περίοδο»

Αγγελική Ωραιοπούλου

Προϊσταμένη ΕΔΑ Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Νοέμβριος 2013

Κοινωνικές Δράσεις στη Νέα Προγραμματική Περίοδο

Βασικά στοιχεία της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020

Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη νέα Προγραμματική περίοδο 2014-2020 έχει ως βασικό στόχο την επίτευξη της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» δηλαδή της στρατηγικής για «Έξυπνη, βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς». Τα προγράμματα της νέας προγραμματικής περιόδου καλούνται να προσανατολιστούν αποκλειστικά σε 11 θεματικούς στόχους που εξυπηρετούν αυτή την στρατηγική με αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις για την εκπλήρωσή τους.

Ανάμεσα στους 11 θεματικούς στόχους της επόμενης προγραμματικής περιόδου οι βασικές κοινωνικές δράσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν και να στοχεύσουν σε 3 θεματικούς στόχους που είναι:

- **Θεματικός Στόχος 8:** Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
- **Θεματικός Στόχος 9:** Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας, και
- **Θεματικός Στόχος 10:** Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και στη δια βίου μάθηση.

Σημαντικό βέβαια είναι το θέμα της αξιοποίησης των επενδυτικών προτεραιοτήτων που συμβάλλουν και στους άλλους θεματικούς στόχους μέσω του Κοινωνικού Ταμείου και του ΕΤΠΑ.

Υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για την επόμενη προγραμματική περίοδο και της επεξεργασίας που ολοκληρώνεται για τις βασικές κατευθύνσεις αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας αξίζει να αναφέρουμε ορισμένες βασικές επισημάνσεις για την σημερινή κατάσταση στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας όσον αφορά στα θέματα της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας και της εκπαίδευσης.

Σε ότι αφορά την **Απασχόληση**, επισημαίνεται η συνεχής πτώση των απασχολούμενων με παράλληλη αύξηση της ανεργίας. Τα ποσοστά ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλά στους νέους, στις γυναίκες και στους ηλικιωμένους ανειδίκευτους. Επιπλέον, παρατηρείται μετατόπιση του κέντρου βάρους της απασχόλησης και της παραγωγής προς τον τριτογενή τομέα, ενώ οι θέσεις εργασίας στο δευτερογενή τομέα συρρικνώνονται και σταθεροποιούνται στον πρωτογενή. Ωστόσο, η αύξηση της απασχόλησης στις υπηρεσίες δεν είναι αρκετή ώστε να αντισταθμίσει τις συνολικές απώλειες απασχόλησης στην Περιφέρεια.

Ο ευαίσθητος τομέας της **Κοινωνικής Ένταξης και της Καταπολέμησης της Φτώχειας**, αποτελεί τομέα της κοινωνικής πολιτικής, όπου για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, έχει υπάρξει δραματική επιδείνωση λόγω της παρατεταμένης κρίσης. Η φτώχεια πλήττει κυρίως τους νέους, τους ηλικιωμένους, τους άνεργους, καθώς και τις ειδικές ομάδες πληθυσμού. Επιπλέον, η οικονομική κρίση έπληξε με ιδιαίτερα έντονο τρόπο ομάδες του πληθυσμού που δεν έχουν πρόσβαση στο σύστημα κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας, όπως οι μετανάστες και οι Ρομά. Υπάρχουν, όμως, και άλλες ειδικές ομάδες (π.χ. ΑΜΕΑ, άστεγοι, εξαρτημένοι, ψυχικά ασθενείς κ.α.) των οποίων τα προβλήματα έχουν οξυνθεί.

Τέλος το επίπεδο **εκπαίδευσης** και οι σχετικές υποδομές της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας κρίνονται, σε σύγκριση με το μ.ο. της Χώρας, ως ικανοποιητικά. Παρόλα αυτά διαπιστώνονται προβλήματα όπως, π.χ. πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, σημαντικά ποσοστά αναλφάβητων, χαμηλή συμμετοχή στην επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση, μειωμένη συμμετοχή στη δια βίου εκπαίδευση, κ.α. Η οικονομική κρίση προκάλεσε το πρόβλημα του υποσιτισμού πολλών μαθητών στο σχολείο, ενώ η μεγάλη μείωση των λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών των εκπαιδευτικών υποδομών θέτει σε κίνδυνο την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Κύριες αναπτυξιακές ανάγκες και δυνατότητες της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

1. Απασχόληση

Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση οι ανάγκες της Περιφέρειας προσδιορίζονται ως εξής:

- Αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και μείωση της ανεργίας, ειδικά των νέων και των γυναικών.
- Προώθηση της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης για τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας.
- Ενίσχυση των επενδύσεων για την αυτοαπασχόληση, τις μικρο-επιχειρήσεις, και τη δημιουργία επιχειρήσεων.
- Στήριξη της επιχειρηματικότητας και ειδικά της επιχειρηματικότητας των νέων και των γυναικών.
- Συνεχής βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Βελτίωση των υπηρεσιών και των προγραμμάτων για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- Προώθηση προγραμμάτων ενεργητικής απασχόλησης, κοινωφελούς εργασίας, τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.
- Βελτίωση της γεωγραφικής και τομεακής κινητικότητας των εργαζομένων.

Μεταξύ των πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας, παρά τα μεγάλα προβλήματα υπο-απασχόλησης που έχουν δημιουργηθεί λόγω της κρίσης, αλλά και της μακροχρόνιας αποβιομηχάνισής της, συγκαταλέγεται η **ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου** και επίσης το σημαντικό μέγεθος παραγωγικής βάσης, που δύναται με κατάλληλες διαρθρωτικές παρεμβάσεις να δημιουργήσει πυρήνα απασχόλησης σε δυναμικούς και ανερχόμενους κλάδους.

2. Κοινωνική Ένταξη - Καταπολέμηση της Φτώχειας

Στον τομέα της Κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας πρέπει στο πλαίσιο της περιόδου 2014-2020 να «κεφαλαιοποιήσει» 3 σημαντικά πλεονεκτήματα που πλέον διαθέτει στον τομέα και έχουν να κάνουν με:

- Το σημαντικό δίκτυο υποδομών υγείας.
- Το ανεπτυγμένο δίκτυο εθελοντικών οργανώσεων.
- Την κουλτούρα κοινωνικής αλληλεγγύης.

Στοχευμένες δράσεις που θα πλαισιώσουν τις παραπάνω δομές αναμένεται να συμβάλουν καθοριστικά στον τομέα παροχής ποιοτικών και προσβάσιμων σε όλους υπηρεσιών στον τομέα της υγείας και πρόνοιας ενώ παράλληλα, και λόγω της ιδιαιτερότητας της Περιφέρειας να στηριχθούν κοινωνικές ομάδες που πλήττονται περισσότερο (μακροχρόνια άνεργοι, κοινωνική ενσωμάτωση μεταναστών και παλιννοστώντων κλπ).

3. Εκπαίδευση - Δια-βίου Μάθηση

Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση οι ανάγκες της Περιφέρειας ορίζονται ως εξής:

- Η ολοκλήρωση της διαδικασίας βελτίωσης των υποδομών (ποσοτικά και ποιοτικά), ώστε να καταστεί το εκπαιδευτικό σύστημα σε Περιφερειακό επίπεδο πρότυπο σε ό,τι αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικό-οικονομικές ανάγκες και απαιτήσεις.
- Η πρόληψη και μείωση της σχολικής διαρροής και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε καλής ποιότητας προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- Η ενίσχυση της μεσαίας τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- Η αύξηση των ευκαιριών κατάρτισης σε εργασιακό περιβάλλον για τους νέους, με ιδιαίτερη έμφαση στους μακροχρόνια νέους άνεργους.
- Η προώθηση της διά βίου μάθησης με την ανάπτυξη υποδομών κατάρτισης και εκπαίδευσης.

- Η βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και του ανοικτού χαρακτήρα της τριτοβάθμιας και της ισοδύναμης με αυτήν εκπαίδευσης, με σκοπό τη βελτίωση των επιπέδων συμμετοχής και ολοκλήρωσης.
- Η βελτίωση της σύνδεσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
- Η ενίσχυση της ποιότητας και της ισότητας σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες μέσω της παρακολούθησης, αξιολόγησης και της εφαρμογής συστήματος διασφάλισης της ποιότητας.
- Η στήριξη της επαγγελματικής κατάρτισης στους τομείς της γεωργίας, του τουρισμού και της δασοκομίας.

Πλεονεκτήματα του τομέα εκπαίδευσης για την ΠΚΜ αποτελούν:

- Η συγκέντρωση κρίσιμης μάζας Οργανισμών, Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.
- Η εκσυγχρονισμένη σχολική υποδομή.
- Ο σημαντικός αριθμός ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας ΚΜ για την νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020 όπως προσδιορίστηκε είναι:

«Η ανάδειξη της Κεντρικής Μακεδονίας σε δυναμικό αναπτυξιακό πόλο διεθνούς εμβέλειας με ευφυή αξιοποίηση των διακριτών πλεονεκτημάτων της, ανταγωνιστική και καινοτόμο παραγωγική βάση, ποιοτικό περιβάλλον, ισχυρή κοινωνική και χωρική συνοχή».

Στο πλαίσιο αυτού του αναπτυξιακού οράματος ο 2ος ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ είναι: *Η Υποστήριξη και Ενδυνάμωση της κινητικότητας και αναβάθμισης των προσόντων του Ανθρώπινου Δυναμικού , Δυναμική Αντιμετώπιση της ανεργίας, Διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.*

Η υλοποίηση του στόχου θα επιδιωχθεί μέσω της προώθησης των παρακάτω ειδικών στόχων:

- Βελτίωση των συστημάτων, δομών και υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης, απόκτησης νέων δεξιοτήτων και δια βίου μάθησης.
- Ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσης, με έμφαση σε ειδικές ομάδες πληθυσμού , της κοινωνικής πρόνοιας και της καταπολέμησης της φτώχειας.
- Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων.
- Ενεργητική υποστήριξη ένταξης στην αγορά εργασίας των νέων, των μακροχρόνια ανέργων, των γυναικών και ειδικών ομάδων του πληθυσμού με πρόβλημα πρόσβασης στον κόσμο της εργασίας.

- Προώθηση της αυτοαπασχόλησης, της επιχειρηματικότητας και της ίδρυσης μικρών επιχειρήσεων.
- Καταπολέμηση των διακρίσεων και βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και προοπτικών των γυναικών και στήριξη της γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας.
- Αναβάθμιση των δημοσίων υπηρεσιών για την υποβοήθηση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και με την αξιοποίηση των νέων ΤΠΕ.
- Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στη διαρθρωτική αλλαγή.
- Στήριξη της απασχόλησης των ομάδων υψηλού κινδύνου φτώχειας.
- Βελτίωση των υποδομών υγείας στο σύνολο της Περιφέρειας και της πρόσβασης σ' αυτές.

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην υλοποίηση των κοινωνικών δράσεων την επόμενη προγραμματική περίοδο
--

Όπως έχει ήδη αναφερθεί ένας βασικός θεματικός στόχος της επόμενης προγραμματικής περιόδου είναι ο στόχος για την «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και η καταπολέμηση της φτώχειας».

Σ' αυτόν τον θεματικό στόχο και σε συνάφεια με τους στρατηγικούς στόχους της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας μπορούν και πρέπει να ενταχθούν δράσεις οι οποίες για να είναι αποτελεσματικές πρέπει να αναπτυχθούν σε τοπικό επίπεδο. Πρέπει δηλαδή να υλοποιηθούν και να υποστηριχθούν από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Δράσεις που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο αλλά και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Η στήριξη για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών και αγροτικών κοινοτήτων και περιοχών, που χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ ή η βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και τα τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα είναι ενδεικτικά ορισμένες επιλέξιμες δράσεις που θα κληθεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση να υλοποιήσει την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας του προγράμματος της για τη επόμενη προγραμματική περίοδο η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας διερευνά τις καταλληλότερες παρεμβάσεις που περιληφθούν στο πρόγραμμα και θα αποτελέσουν βασικά εργαλεία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την αντιμετώπιση των οξύτων κοινωνικών προβλημάτων.

- Η Ενεργητική ένταξη ομάδων (πχ άστεγοι, Ρομά) που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών
- Η Ενίσχυση και δικτύωση δομών και υπηρεσιών υγείας, πρόνοιας και περίθαλψης των αστικών κέντρων και των περιοχών της υπαίθρου -

Καθιέρωση Ολοκληρωμένου Συστήματος Κοινωνικής Προστασίας, το οποίο θα λειτουργεί ως Ολοκληρωμένο δίκτυο Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας με διασύνδεση όλων των κοινωνικών υπηρεσιών και φορέων παροχής κοινωνικής προστασίας, δημοσίου, ιδιωτικού, εθελοντικού, κερδοσκοπικού και μη χαρακτήρα

- Η Ενίσχυση της δυνατότητας των τοπικών κοινωνιών και της τοπικής αυτοδιοίκησης να προάγει την απασχόληση ατόμων που ανήκουν στις ομάδες υψηλού κινδύνου φτώχειας.
- Η Ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε Τοπικό Επίπεδο.
- Οι Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα με στόχο την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, αυτό-απασχόλησης, μερικής και πλήρους απασχόλησης, απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, δημιουργίας θέσεων απασχόλησης ατόμων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων , ως αποτέλεσμα αφενός της προετοιμασίας της ομάδας στόχου και αφετέρου της κινητοποίησης των τοπικών κοινωνικών και επιχειρηματικών φορέων, όπως και της αξιοποίησης της τοπικής δυναμικής.

είναι ορισμένες από τις παρεμβάσεις της επόμενης προγραμματικής περιόδου που θα υλοποιηθούν από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και θα απαιτήσουν τον έγκαιρο και ολοκληρωμένο σχεδιασμό, την δυνατότητα εφαρμογής τους και την ενεργοποίηση όλων των τοπικών δυνάμεων.

Επισημαίνεται ότι οι περισσότερες κοινωνικές δράσεις απαιτούν τοπικό σχεδιασμό, τοπική εξειδίκευση και τοπικές συμπράξεις (π.χ. Τοπικά προγράμματα για την απασχόληση) και η διαχείρισή τους σε επίπεδο περιφέρειας εξασφαλίζει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις παρεμβάσεις.